

Stosunek Karty Praw Podstawowych do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i krajowych przepisów odnoszących się do praw człowieka

relacje porządków prawnych systemów ochrony praw człowieka

system otwarty – reguły innego systemu (przepisy, procedury i kompetencje organów i instytucji) należą do niego, jeżeli system pozwala na to.

Równoległe stosowanie norm z różnych systemów nie musi prowadzić do konfliktu ale do ich koegzystencji.

3 systemy: międzynarodowy, ponadnarodowy i krajowy

uprawnienia obywatela UE są współkształtowane przez EKPCz, prawo UE i konstytucje państw członkowskich

symetryczne relacje między systemami,
tj. każdy chroni przed naruszeniem i każdy
ma uniwersalny zasięg stosowania,
zaś akty prawne jednego systemu
wywołują skutki w innym

prawdopodobieństwo kolizji systemów

wyrok TS z dnia 22.06.2012 r. (Landtova)

wyrok ETPCz z 30.06.2005 r. (Bosphorus)

wyrok TS z 3.09.2008 r. (Yassim)

a wyrok TS w sprawie Friedrich Kremzow v Austria z dnia 29.05.1997 r. (sytuacje nie objęte wykonywaniem prawa UE) i postanowienie TS z dnia 12.11.2010 r. (Krasimir Asparuhov Estor)

systemy otwarte i możliwość równoległego stosowania norm, np. gdy środek państwowy zgodny z EKPCz narusza konstytucję lub gdy zasady EKPCz zostaną naruszone przez dosłowną implementację aktu UE

uniwersalność każdego z systemów nie oznacza jego zupełności, stąd istotne jest ustalenie poziomu ochrony i wzajemnej relacji między systemami, co w systemie otwartym pozwala na subsydiarne stosowanie norm z innego systemu

(być może pomocne okaże się odpowiednie stosowanie dwustopniowego testu skuteczności z art. 5 ust. 3 TUE)

- stosowanie norm kolizyjnych, gdy każdy system prowadzi do różnych rezultatów:

art. 53 EKPCz i art. 53 KPP

- norma kolizyjna prawa konstytucyjnego (dany system prawny nie jest uprawniony, aby ustanawiać wzorce władzy publicznej, która nie została ukonstytuowana przez ten system)

Skutki przystąpienia UE do EKPCz

- zobowiązania prawnomiędzynarodowe UE nie mogą prowadzić do naruszenia lub ograniczenia praw gwarantowanych prawem UE w zakresie stosowania prawa Unii
- związanie państw członkowskich Kartą nie uchyla związania tych państw postanowieniami EKPCz

Skutki przystąpienia UE do EKPCz

1. skutki instytucjonalne

Protokół nr 14 do EKPCz (1.06.2010 r.)

a „nadreprezentacja” sędziów w Trybunale
oraz reprezentacja UE w Komitecie
Ministrów

w kontekście zagwarantowania równości
stron Konwencji

Skutki przystąpienia UE do EKPCz

2. skutki w systemie prawnym UE

zewnątrzna kontrola prawa wspólnotowego
a zagrożenie dla autonomii systemu:

Zakres związania orzeczeniami ETPCz

Artykuł 46 ust. 1 Konwencji określający moc obowiązującą wyroków wskazuje, że *„Wysokie Układające się Strony zobowiązują się do przestrzegania ostatecznego wyroku Trybunału we wszystkich sprawach, w których są stronami.”*

Zakres związania orzeczeniami ETPCz

Orzeczenia organów międzynarodowych **nie wywołują** bezpośrednich skutków w sferze prawa krajowego i w związku z tym regulacja prawna zakwestionowana orzeczeniem Trybunału nie jest automatycznie uchylana. Wyroki Trybunału nie oddziałują więc kasatoryjnie w prawie wewnętrznym, a jednak na skutek ratyfikacji Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności są źródłem prawnomiędzynarodowego zobowiązania Państwa Polskiego

Zakres związania orzeczeniami ETPCz

Przykładem takiego zobowiązania jest zapis ugody w sprawie ***Broniowski przeciwko Polsce*** zawartej w dniu 6 września 2005 r.:

treść ugody dostępna na stronie internetowej www.ms.gov.pl w linku Rada Europy i Europejski Trybunał Praw Człowieka

Zakres związania orzeczeniami ETPCz

Rząd uznał w niej swoją odpowiedzialność za udostępnienie Zabużanom środka do dochodzenia naprawienia materialnych i niematerialnych szkód, jakie ponieśli w wyniku złego funkcjonowania ustaw zabużańskich, w związku z czym zobowiązał się **nie kwestionować przed sądami krajowymi**, że art. 448 wraz z art. 23 Kodeksu cywilnego mogą stanowić podstawę prawną do dochodzenia szkód niematerialnych. Rząd odnotował, że w zakresie szkód materialnych środek prawny dla domagania się naprawienia szkody stanowi art. 417 Kodeksu cywilnego lub, jeżeli istnieje taka możliwość – środek ten stanowi art. 417 „1” Kodeksu cywilnego.

Zakres związania orzeczeniami ETPCz

Związanie wyrokiem Trybunału w sprawach karnych przewiduje przepis art. 540 § 3 kpk, w myśl którego postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem wznowia się, gdy potrzeba taka wynika z orzeczenia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską.

Zakres związania orzeczeniami ETPCz

Jeśli więc Trybunał stwierdzi, iż w sprawie prawomocne orzeczenie polskiego sądu, wydane w postępowaniu karnym, narusza Konwencję **będzie istniała podstawa do wznowienia postępowania** zakończonego prawomocnym wyrokiem, ponieważ zgodnie z art. 91 ust. 1 Konstytucji RP ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw RP, stanowi część krajowego porządku prawnego i jest bezpośrednio stosowana.

Zakres związania orzeczeniami ETPCz

W piśmiennictwie stwierdzono, że orzeczenia organów Konwencji działają jedynie w odniesieniu do podmiotów uczestniczących w sporze.

Zatem wyroki Trybunału nie odnoszą się co do zasady ani do analogicznych spraw z przeszłości, ani też do spraw przyszłych. Pojawił się przy tym pogląd, że powołanie się we wniosku wznowieniowym złożonym przez innego oskarżonego (tj. takiego, który nie był podmiotem postępowania przed organami strasburskimi) na omawianą podstawę wznowienia postępowania – będzie skuteczne.

Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Z. Gostyński, J. Bratoszewski, L. Gardocki, S.M. Przyjemski, R.A. Stefański, S. Zabłocki, Tom II, art. 540, Dom Wydawniczy ABC, 1998.

Zakres związania orzeczeniami ETPCz

Artykuł 46 ust. 1 Konwencji stanowi zatem wyjątek od zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądu, przewidzianej art. 8 kpk.

Zakres związania orzeczeniami ETPCz

Kodeks postępowania cywilnego nie zawiera rozwiązań, jakie funkcjonuje w postępowaniu karnym.

Orzeczenia Trybunału mają zasadniczo charakter deklaratoryjny i do zainteresowanych Państw należy wybór środków, które winny zostać wykorzystane w prawie krajowym w celu wywiązania się przez Państwo z obowiązku z art. 46 Konwencji (wyrok ETPC z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie ***Ocalan przeciwko Turcji***).

Case of Ocalan v. Turkey, dostępny na stronie <http://www.echr.coe.int/echr>

Zakres związania orzeczeniami ETPCz

W sprawie ***Lyons przeciwko Wielkiej Brytanii*** Trybunał wskazał, że orzeczenie, w którym stwierdzone zostało naruszenie Konwencji lub Protokołów do niej, nakłada na pozwane Państwo obowiązek prawny wdrożenia indywidualnych środków, które winny być przyjęte w krajowych porządkach prawnych, tak aby położyć kres naruszeniu stwierdzonemu przez Trybunał oraz zadośćuczynić tak dalece, jak to możliwe skutkom tego naruszenia (decyzja Trybunału z dnia 8.07.2003 r.).

Case of Lyons v. UK, dostępny na stronie <http://www.echr.coe.int/echr>

Zakres związania orzeczeniami ETPCz

w sprawie ***Belilos przeciwko Szwajcarii***, Trybunał stwierdził, iż Konwencja nie przyznaje mu jurysdykcji, by nakazać pozwanemu państwu zmiany orzeczenia sądowego, w wyniku którego doszło do naruszenia postanowień Konwencji (wyrok Trybunału z dnia 29 kwietnia 1998 r.).

Case of Belilos v.Switzerland dostępny na stronie <http://www.echr.coe.int/echr>

Zakres związania orzeczeniami ETPCz

Państwo samo powinno dążyć do wypełnienia zobowiązań międzynarodowych.

Brak przepisu wiążącego sądy orzekające w sprawach cywilnych orzeczeniami sądów międzynarodowych, wyrok Trybunału nie będzie oddziaływał *erga omnes*, ale powinien wywołać analizę okoliczności, które dały podstawę do wydania tego wyroku.

wyrok w sprawie ***Woś przeciwko Polsce***

Skutki przystąpienia UE do EKPCz

brak skutku kasatoryjnego
orzeczenia ETPCz
powoduje, że ten system
ochrony praw człowieka
nie zagraża autonomii
systemu prawnego UE

Skutki przystąpienia UE do EKPCz

2. skutki w systemie prawnym UE

- podział odpowiedzialności za naruszenia między państwo członkowskie a UE
a procedura „*co – respondent mechanism*”
(współpozwanie)
- ochrona również przy pomocy interwencji strony trzeciej

Skutki przystąpienia UE do EKPCz

2. skutki w systemie prawnym UE

wymogi dopuszczalności skargi do ETPCz
(„wykorzystanie środka krajowego” – „*prior involvement*”, tj. ocena zgodności)

Skutki przystąpienia UE do EKPCz

2. skutki w systemie prawnym UE

związanie UE tylko tymi protokołami dodatkowymi do Konwencji, którymi związane są wszystkie państwa członkowskie

Skutki przystąpienia UE do EKPCz

3. skutki polityczne

harmonizacja orzecznictwa i współpracy
(oczekiwana)

4. art. 33 EKPCz a art. 344 TfUE

Środki prawne ochrony praw podstawowych po przystąpieniu UE do EKPCz

- wyłączna właściwość TS do zbadania ważności aktu UE
uruchamiana, np. w postępowaniu prejudycjalnym lub na podstawie art. 263 akapit 4 TfUE
- skarga do Komisji Europejskiej jako narzędzie inicjujące kontrolę wykonania zobowiązania traktatowego przez państwo członkowskie (art. 258 TfUE)

- środki krajowe

wyrok TS z dnia 19.11.1991 r. (Andrea Francovich)

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ